

Fjällkon

SVENSK FJÄLLRASAVELS TIDSKRIFT nr 2 Juni 2007

A photograph of three cows in a lush green field. The cow on the left is white with black spots on its face and ears. The middle cow is brown and white. The cow on the right is white with large black patches. They are standing in a field of tall grass. In the background, there is a line of trees and a misty or hazy atmosphere. A branch with white flowers is visible in the upper left corner.

Kallelse till årsmöte sid 5
Rapport från vårmötet sid 20

Bild från Svanviken

Fjällnära kon 20 Svana (far: 16 Arv, mor: 2008 Netta från Funäsdalen) hos Ivan Eriksson och Mona Loberg, Svanviken, Enköping. Foto: Kristina Torén

Stort Grattis!

i efterskott till
Robert Eklundh
30 år den 6/5!

Stort Grattis!

i förskott till
Mari Magnusson
50 år den 16/7!

Manusstopp!

Manusstopp till nästa nummer av tidningen är den:

15/8 2007!

Material skickas till Kristina Torén
e-mail: kristina.toren@comhem.se
adress ser ni på sid 4.

Innehåll

Bilder från Svanviken	2
Ordförande har ordet	3
Föreningsadresser	4
Redaktörsord	4
Kallelse till årsstämma	5
Årsberättelse	6
Möte med JBV	7
Tack för mig	7
Info från avelskommittén	8
Aktuella semintjurar	9-13
Husdjursgenetik	14-16
Gårsreportage	17-18
Fatmomakkekorna	19
Värmötet	20-21
Lite av varje	21
Livdjursförmedling	22
Bilder från Svanviken ..	23-24

Tidningen Fjällkon

Redaktör:
Kristina Torén
Stagneliusvägen 23, 6tr
112 59 Stockholm
tel/fax, kväll: 08/656 88 09
e-post: kristina.toren@comhem.se

Ansvarig utgivare:
Håkan Andersson

Redaktionskommitté:
Robert Eklundh
Kristina Torén
Evy Schale

Tryck:

Tryck Jouren, Uppsala

Tidningen Fjällkon är Svensk Fjällrasavels medlemstidning som ges ut ca 4 ggr per år. Däremellan skickas aktuell information ut.

Annonseringen med radannonser i tidning och info-blad med t.ex. "Köpes/Säljes" är gratis för medlemmar.

Samtliga artiklar i Tidningen Fjällkon är författade av redaktionskommittén om ej annat anges. Åsikter framförda i signerade artiklar delas inte automatiskt av Svensk Fjällrasavel, utan är författarnas egna.

Tidningen får i korta drag citeras om källan anges. Eftertryck är dock förbjudet utan skriftligt tillstånd från Svensk Fjällrasavel.

ISSN 1401-7806
Utgivningsbevis PRV nr 21560

Medlemsavgift:
300:- insättes årligen helst på
Svensk Fjällrasavels BG 5361-8070.
PG 833 53 62-3 går också bra.
OBS! Skriv ditt namn och adress!

Fjällkon

SVENSK FJÄLLRASAVELS TIDSKRIFT nr 2 Juni 2007

ORDFÖRANDE HAR ORDET

Hej alla fjällkovänner!

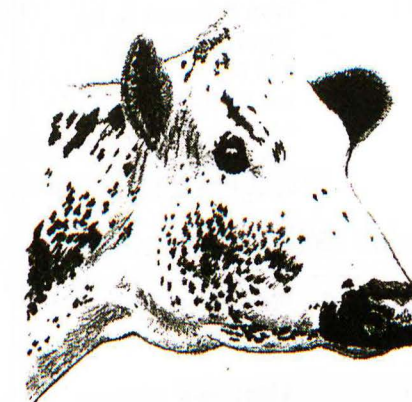
Efter snart ett år som ordförande i Svensk Fjällrasavel så är det bara att konstatera att detta år gått ännu snabbare än vanligt med åtskilliga timmar i telefon som ordförande, tidigt vårbruk och årets viktigaste det för oss djurhållare är rekordtidig alltså 1:a vallskörden. Det är nu grunden till nästa års ekonomi läggs beroende av kvantitet och kvalitet.

Nästa viktiga del av sommaren går av stapeln 2-4 augusti då Svensk Fjällrasavels årsmöte hålls. Då hoppas jag att så många medlemmar som möjligt verkligen kommer till årsmötet med förslag på hur föreningen skall utvecklas, och på vad som är viktigt för medlemmarna i framtiden För det är för Er och vår fantastiska ko vi i styrelsen jobbar för.

Med hopp om att träffa så många som möjligt på årsmötet hälsas alla varmt välkomna.

Hälsningar från en rekordvarm slutfas på vallskörden i Skåne

Håkan

Omslagsbilden

Fjällnära djuren 20 Svana (far: 16 Arv, mor: 2008 Netta från Funäsdalen), 28 Strimma (far: 201 Silver, mf: 3 Billy) och 1 Lukas hos Ivan Eriksson och Mona Loberg, Svanviken, Enköping. Foto: Kristina Torén

Svensk Fjällrasavel

hemsida www.fjallko.se

Ordförande:

Håkan Andersson
Åkarp Bjärnhultsvägen 18
290 11 Linderöd
tel/fax: 044-34 04 27
mobil: 070-322 22 57

Vice ordförande:

Robert Nilsson
Övre Svartlä 515
961 98 Boden
tel: 0928-401 06
fax: 0928-402 10

Kassör:

Siw Andersson
Medle 122
931 98 Skellefteå
tel/fax: 0910-77 01 42

Sekreterare:

Evy Schale
Killhult
312 98 Växtorp
tel/fax: 0430-311 18

Ledamöter:

Robert Eklundh
Kanalvägen 904
811 95 Järbo
tel/fax: 0290-705 25

Joachim Gustavsson
Görshorva, V. Harg
595 91 Mjölby
tel/fax: 0142-250 42

Louise Lindqvist
Andersfors 5797
820 70 Bergsjö
tel: 0652-53033

Suppleanter:

Göran Lundström
Glädjens gränd 12
903 63 Umeå
tel: 090-311 16

Thomas Lundholm
Brottan
820 77 Gnarp
tel: 0652-207 00

Fredrik Olsson
S. Harads 65
960 24 Harads
tel: 0928-200 35

Valberedning (s. k.)

Kenneth Lundgren
Medle 122
931 98 Skellefteå
tel/fax: 0910-77 01 42

Revisor:

Lennart Olofsson
St Bredäng 10
461 95 Trollhättan
tel: 0520-42 32 90

Revisorssuppleant:

Tove Undin
Stöpafor 473
686 93 Sunne
tel: 0565-921 92

Livdjursförmedling:

Mårten Dahlberg
Mariebergs Gård 1296
872 96 Bjärträ
tel: 0612-532 67
fax: 0612-531 07
OBS! Tel. tid måndagar
12-13

Stambokföring:

Göran Lundström
Glädjens gränd 12
903 63 Umeå
tel: 090-311 16

Renrasighetsintyg

Robert Nilsson
Övre Svartlä 515
961 98 Boden
tel: 0928-401 06
fax: 0928-402 10

Fjällnära kommitté:

Ivan Eriksson (s. k.)
Torsvi Svanviken
745 99 Enköping
tel: 0171-830 35
Martina Bremer
Tove Undin
Lars-Göran Lindgren

Avelskommitté

Joachim Gustavsson (ordf.)
Mårten Dahlberg
Robert Eklundh

Tidningen Fjällkon

Expedition och redaktör:
Kristina Torén
Stagneliusvägen 23, 6tr
112 59 Stockholm
tel/fax: 08-656 88 09
kväll, fax: ring först

Ansvarig utgivare:

Håkan Andersson

Redaktionskommitté:

Robert Eklundh (s. k.)
Evy Schale
Kristina Torén

Redaktörsord

Hej!

Här kommer nummer 2 av Fjällkon! Den här gången har det varit väldigt svårt att få in material i tid på grund av den rekordtidiga ensilage- och höskörden... Här finns mycket att läsa fram för allt om fjällnära djur, men även årsberättelsen för 2006 och sist men inte minst den viktiga kallelsen till årets stämma. Se nästa sida och anmäl er snarast då anmälningstiden går ut den 4/7!

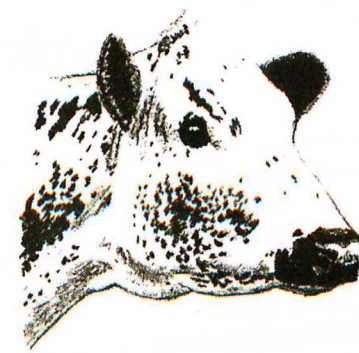
Under våren har jag haft fullt upp med att bli faster till tre ljuvliga små tjejer Sally, Gabriella och Rebecca, de föddes den 9/5 och allt gick bra. De kom bara en månad för tidigt och alla vägde mer än 1,5 kg. De har fått komma hem från sjukhuset och jag har fått vara med och mata dem m.m. Det ska bli så spännande att få följa deras uppväxt och se vad det blir av dem när de blir stora.

Vi hade årsmöte i Rödkulleföreningen i början på maj. Vi var i Vimmerby och det var ett fantastiskt vårväder, vi fick bl. a. se fyrspannsskörning med ardennerhästar, åka oxdragen vagn efter oxarna Lasse och Bosse. På kvällen kom Lars-Olof Hallberg och visade sina trevliga bilder från Lillhärjabygget.

Nu hoppas jag att sommaren blir bra med lagom mycket regn och sol så att det växer som det ska på era åkrar! Hoppas att vi ses på årsmötet!

Ha det bra!

Eder redaktör, Kristina
kristina.toren@comhem.se

KALLELSE TILL ÅRSSTÄMMA

den 2-4/8 2007

Härmed kallas medlemmarna i Svensk Fjällrasavel till årsstämmen. Gud log och vrenskades när han skapade Ångermanland. En resa genom Ådalen, Nolaskog och Höga Kusten.

Vi kommer att bo på "Bettans Konferenscenter i Stöndar. Vill ni tjuvkika gå in på www.bettans.botea.se Har ni tänkt flyga till årsmötet? kontakta Mårten Dahlberg. tel: 0612-532 67

Program:

Torsdag 2/8

13.00 Ankomst. Lunch finns vid ankomst till självkostnadspris.
OBS!! Meddela vid anmälan.

13.00-15.00 Information o diskussion om aktuella frågor i föreningen.
Fika.

C:A 18.00 Middag med underhållning.

Fredag 3/8

07.30-08.30 Frukost

09.00 Avfärd med buss för studiebesök i Nätra fjällkoland.
"Rösjö Torp Marie Kallin och Marieberg Mårten Dahlberg
Vi äter lunch under resans gång.

C:A 15.30 Återresa från Mårten till "Bettans" för uppräkning inför buss
17.15 till Middag på Ådalen 3

Lördag 4/8

08.30 Frukost

09.30-C:A 12.00 Årsstämma. Därefter lunch.

Kostnad: C:A 1500:-

Sista anmälningsdag 4/7!!

Anmälan och information:
Mårten Dahlberg. tel: 0612-532 67
Marie Kallin. tel: 0660-22 50 00

EXP:

Kristina Torén. tel: 08-656 88 09 el. 070-303 13 36, e-post: kristina.toren@comhem.se

Svensk Fjällrasavel
Verksamhetsberättelse för år 2006

Föreningens styrelse har under året bestått av: Håkan Andersson ordförande, Robert Nilsson vice ordf. Siw Andersson kassör, Evy Schale sekr., Robert Eklundh, Louise Lindkvist, Joachim Gustavsson

Suppleanter har varit Göran Lundström, Thomas Lundholm, och Fredrik Olsson.

Valberedningen har varit Kenneth Lundgren sammankallande, Kristina Torén, Birgitta Åberg, och suppleant Jan-Erik Spånberger

Avelskommitté: Joachim Gustavsson, Mårten Dahlberg, och Robert Eklundh.

Redaktionskommitté: Robert Eklundh, Kristina Torén, och Evy Schale.

Fjällnära-kommitté: Ivan Eriksson, Martina Bremer, Tove Undin och Lars-Göran Lindgren.

Stamboksförare har varit Göran Lundström.

Utställningsansvarig har varit Mari Magnusson.

Livdjursförmedlare Mårten Dahlberg.

Styrelsen har under året haft fem protokollförda sammanträden varav fyra per telefon, samt ett extra icke protokollfört möte i samband med årsmötet i Delsbo.

Föreningens **tidning Fjällkon** har kommit ut med fyra nummer.

Medlemsantalet har varit **369**

Föreningen höll sin **årsstämma i Delsbo 20/7-22/7** där **35** medlemmar deltog på årsmötet. Förutom sedvanliga årsmötesförhandlingar fick deltagarna prova på att ro kyrkbåt på Dellensjöarna, titta på kulturresevatet Västeräng och en trevlig bussutflykt genom Hälsingland. Först till Urban Delestigs fäbod, vidare till Brottan och Tomas Lundholm och sist till Louise Lindkvist i Gimskogen.

Föreningen representerades med två kor: 463 Flinga och 188 Nicolina och monter på Elmia Djur & Inomgård I monter stod Mårten Dahlberg, Joachim & Elin Gustavsson, Göran Lundström, Mari Magnusson och Kristina Torén

Avelskommittén har under året arbetat med att ta fram tjurar för samlingen på Alebäck. Fem tjurar samlades, fyra fjäll och en fjällnära, tre av dessa finns nu för allmänt bruk. Det är Fisse, Glader och den fjällnära tjuren Lukas.

Under året har ett drygt **40-tal** djur blivit stamboksförda.

Föreningen har under året haft samarbete med Svensk Avel i framtagandet av tjurar dit. Vi har även haft samarbete med Rödkulleföreningen och STN-föreningen.

Artiklar har varit införda i tidningen Husdjur. Från JBV har det kommit in **42** förfrågningar som besvarats.

Diverse möten med JBV under 2006

Möte med Lantrasforum

Intyg rörande rasrenhet och godkännande av avelstjurar har skrivits ut till **28** besättningar, på **192** renrasiga djur och **20** avelstjurar.

Omkodning nr 2 utfördes under våren 2006

Föreningen har haft livdjursförmedling, avelsrådgivning samt information och rådgivning till medlemmar.

Arbetet med att utveckla hemsidan fortgår.

Styrelsen

Möte med fjällnära
intressegruppen

Som nybliven ordförande fick jag möjlighet att delta på ett möte anordnat av Lantrasforum. På vägen upp blev jag informerad om att det fanns väldiga motsättningar inom Svensk Fjällrasavel, vilket var en överraskning för mig. Frågan hade fått en egen punkt på Lantrasforum och eftersom jag inte var så insatt i problemet så tyckte jag att det var lämpligt att anordna en träff i fjällnäras tecken för att lösa de motsättningar som fanns..

Svensk Fjällrasavel anordnade ett möte i Mantorp i slutet av mars. Där var Krister Kortebäck/Föreningen Allmogekon, Jordbruksverket samt samtliga uppfödare av fjällnära djur inbjudna. Både medlemmar i Svensk Fjällrasavel och icke medlemmar var närvarande. Tyvärr kunde inte Krister Kortebäck och Jordbruksverket komma..

Det finns en intressegrupp för uppfödare av fjällnära djur som inte är medlemmar i Svensk Fjällrasavel och inte heller vill vara det. De lyfte frågan om registrering av genbanksbesättningar och fjällnära djur utan registrering i Svensk Mjolk, vilket inte fick gehör på mötet. Svensk Fjällrasavel för ett register över fjällnära djur och dess ägare. Det är för föreningen en självklar sak att djuren ska vara officiellt registrerade i Svensk Mjölks kokontroll och härstamningskontroll. Eftersom veterinärer har rapportskyldighet till Svensk Mjolk om missbildningar fertilitetsproblem, juverhälsa m.m. vilket är en nödvändigt när man arbetar med små populationer med nära släktskap.

Med full respekt för Krister Kortebäck och hans arbete och seriositet inom Föreningen Allmogekons registrering.

Mitt i vårbruket fick vi med kort varsel inbjudan till ett möte på Jordbruksverket, på begäran av Ronny Olsson/Lantrashöns och intressegruppen för fjällnära djur. Innan mötet hade intressegruppen via brev kontaktat samtliga uppfödare av fjällnära djur utom de som är aktiva i Svensk Fjällrasavels fjällnära kommitté. Det utskicket och förfrågan har inget med Svensk Fjällrasavel eller mötet i Mantorp att göra. Mötet i sig gav inget resultat för intressegruppen och representanter från Svensk Fjällrasavel kom inte närmare varandra. Varpå Krister Kortebäck ställde frågan om intressegruppen kunde få lov att registrera sina djur inom Föreningen Allmogekon. Jordbruksverket lovade att återkomma med ett svar, vilket vi då inte har fått ännu...

Det är väldigt negativt med olika registreringssystem.

Det är för sorgligt att sådana här frågor ska ta sån tid och kraft då vi istället kan lägga tid och kraft på att jobba för att bevara fjällnära djur och fjällkor för framtiden. Att splittra upp den fjällnära gruppen i två läger är inte bra då vi verkligen behöver samarbeta i frågan för att komma fram till en lösning.

Håkan Andersson

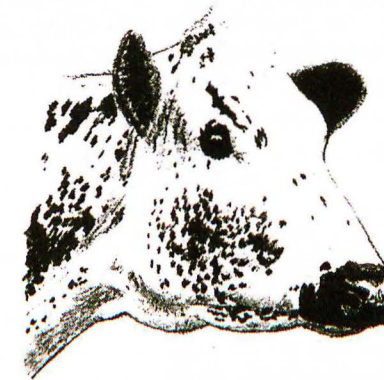
Tack för mig.

Vill härmed tacka för mig inom styrelsen. Efter 11 år avgår jag nu från mina uppdrag och önskar övriga i styrelsen ett fortsatt bra arbetsklimate i styrelsearbetet. Jag avgår för att få vila upp mig då arbetsbördan varit alltför stor. Nu vill jag ägna mig åt min familj som jag försummat under flera år. Men ni blir inte helt av med mig, något eller några små åtaganden kommer jag nog att ha kvar om styrelsen vill.

Nu vill jag passa på att tacka alla trevliga människor för de här åren, men vem vet, om några år kanske jag är tillbaka, den som lever får se. Jag är den siste av originalstyrelseledamöterna som varit med sen starten, så det är nog dags att lämna över till nya friska entusiastiska krafter.

Lev väl!
MVH

Joachim Gustavsson

Information från Avelskommittén

Så var det dags för ett nytt nummer av Fjällkon. Detta nummer är nog det som varit svårast att hinna med att skriva till då ensilageskörden kom igång tidigare i år. Men vi får hoppas att alla har överseende med att tidningen kommer ut lite senare än beräknat. De som är viktigast är inbjudan till årets stämma., men å andra sidan har det ju stått i förra numret, samt i Husdjur när och var stämman skall hållas. Så det är väl knappast någon nyhet att den är mellan den 2-4 augusti.

Svensk Avel

Vad har nu hänt på avelsfronten? Jo, en ny ungtjur har släppts: 6862 Baltazar, en tjur med produktionsstarkt moderne samt det bästa av 726 Basker material vi kan få fram på fädernesidan, sonen 6702 Bazar. Mera om Baltazar kan ni läsa på sidan 12.

Vi har efter lång väntan fått några nya tjurar avkommebedömda, 6837 Bamse, 6839 Hadar och 6840 Gunde. Både Bamse och Gunde är minusvarianter, men glädjande nog hamnar 6839 Hadar på plussidan. Mera om Hadar kan ni läsa på sidan 13. Ni kan även läsa om tjurarnas värdering i tjurlistorna på sidorna 9-11.

I övrigt har det inte hänt något nytt angående kalvinköp till Svensk Avel. De som finns inne nu är de vi pratade om i förra numret av tidningen.

Alebäck

Sedan samligen på Alebäck i fjol har vi arbetat med att få tag på kandidater till höstens samling. Vi har ett antal tjurar som kan komma ifråga, men som alla tidigare år: hör av er om ni har någon tjur som kan vara tillgänglig att samla. Vi tjarar om det varje år, men ju fler tjurar vi kan välja bland, ju större bredd både härstammingsmässigt samt ägarmässigt kan vi ha. Just ägarmässigt säger jag för att någon kritiserat mig för att alla tjurar kommer ifrån Görshorva. Visst, på senare tid har en hel del tjurar kommit ifrån mig, men jag har inte själsväldigt satt in mina tjurar, det är avelskommittén som har beslutat om detta. Men, tillhandahåller man sina tjurar får man vara beredd på kritik., och det är helt OK, men då ska den vara befogad.

Omkodning

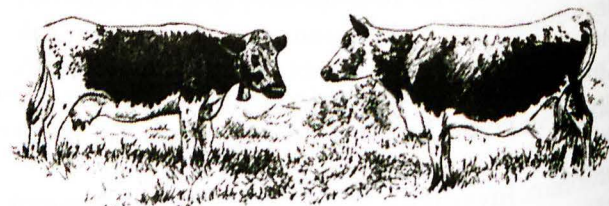
Som alla vet så har våra djur som var med i stödet för utrotningshotade husdjursraser omkodats till ras 41. Men en hel del djur som ej ingått i stödet samt några som av en eller annan anledning inte blivit omkodade trots att de varit godkända stödmässigt, skall vi nu se till att man kan koda om. Vi håller på att ta fram ett formulär för god-

kännande av omkodning. Det kommer att gå till på följande sätt:
Man skickar in begäran om omkodning av enskilt djur till rasföreningen för godkännande, man får bifoga styrkande av härstamning. Blir det godkänt skickas ärendet till Svensk Mjolk för omkodning. Vi återkommer om detta i nästa nummer av tidningen.

Fjällnära

Det har varit mycket med den fjällnära delen av rasen på senare tid. Vi var i början av maj nere på ett möte med Jordbruksverket och den så kallade interimstyrelsen för fjällnära boskap. Tur att jordbruksverkets personal var med så att nivån på mötet hölls på en acceptabel nivå. Huvudfrågan var att bilda ett genbanksregister eller ej. Så länge inte stämman beslutar att registret vi har skall kallas genbanksregister så nöjer vi oss med att bara kalla det djur- och ägarregister.

Avelskommittén, genom Joachim

Guide

MIN = Mjolkindex

Mjolk, - = lågt mot normalt. M = normal med variation. + = högt mot normalt.

Juvar, - = svagt mot normalt. M = normalt med variation. + = starkt mot normalt.

Spenar, L = långa mot normala. M = normala med variation. K = korta mot normala.

Golvavstånd, - = lågt mot normalt. M = normalt med variation. + = högt mot normalt.

Färg, - = blek. M = variation. + = rikligt med färg.

Lynne, - = nervösa mot normala. M = Normal. + = gott lynne.

Aktuella semintjurar från Svensk Fjällrasavel

Tillgängliga och godkända fjällrastjurar från Svensk Fjällrasavel. Beställningen av dessa tjurar

sker hos Svensk Avel via Din Husdjursförening! Använd kodnumret vid beställning. Tjurar är ej avkommeprövade.

Namn:	Kod nr:	Stb nr:	Far:	Mf:	Mjolk Min	Juvar	Spenar	Golvavst.	Färg	Lynne	Kalvstorlek
Grupp 1											
165 Leo	7-556	6677	10 Smith	158 Fare	100	+	K	M	M	M	Norm mot små
1 Hubert	7-552	6680	6720 Jovial	708 Bill	90	M	L	M	+	+	
156 Zonat	7-543	6681	9 Zober	723 Figer	M-	M+	M	M	-	M	Norm mot stor
181 Idear	7-563	6691	38 Desing	9 Zober	81	M	M	+	+	M	
162 Linus	7-567	6694	10 Smith	37-13581-133	99						
3 Peter	7-592	6871	29 Ise	6732 Snäpp	M-	M	M	M	+	M	Norm mot stor
70 Rosen av B.	7-597	20002	733 Gandi	741 Finell	-	M		M-	M	M+	Norm mot små
32 Goding	7-707	20009	733 Gandi	6718 Joar	94	M	M	M	M	+	
201 Driv	7-766	20071	181 Idear	163 Fjänne	M	M			M	+	Norm mot små
9150 Tor	7-761	24000	9007 Lano	9004 Selo	M	M	M	M	M	M	
9151 Loke	7-762	24001	9010 Öst-Tor	9008 Koro					M		
7261 Loket	7-815	20138	9151 Loke	6776 Lippo							
Grupp 2											
164 Lim	7-566	6695	83 Rim	158 Fare	M	+	M		M		
30 Herman	7-703	20005	34 Lysing	6715 Lage	M				M		
1002 Manitou	7-714	20029	6715 Lage	940 Hompen	99			+		M	
2 Gusten	7-721	20011	158 Hink	6742 Harg	97	M	M	M+	M	M+	
234 Sprint	7-738	20024	302 Misse	159 Silenar	M	+	M	M	-	+' +	Norm mot små
1080 Major	7-724	20033	127 Desir	940 Hompen	108	M	L	M	M	M	Norm mot stor
1095 Flise	7-744	20045	302 Misse	65 Lur	M+	M	M	M+	M	M	
85 Loke	7-746	20046	75 Lör	6715 Lage	M+	M					
2076 Svix	7-745	20048	39 Dixon	726 Basker	M	M	M	M+	M	+	
1006 Glunt	7-743	20050	6758 Bula	940 Hompen	107	M	M	M+	M	+	
7266 Wiktor	7-817	20141	6746 Hompest	943 Bass							
1110 V. Gose	7-818	20140	727 Drill	1003 Lilloxen							
1239 Dagobert	7-826	20149	234 Sprint	53 Guldus							
273 Harlie	7-828	20151	6841 Hasse	1080 Major							
2223 Glader	7-833	20153	6845 Baba	234 Sprint							
Grupp 3											
57 Hinder	7-561	6699	155 Levi	940 Hompen	96	M	M	M	M	+	
178 Terrin	7-598	6714	145 Tessar	743 Bisko	104	M+	M	M	-	+	
40 Pelle	7-596	20001	6748 Bör	786 Maro	105	M+	M	M+	M	M	Norm mot stor
2000 Maraton	7-704	20006	710 Agaton	786 Maro	93	M+	M	M	+	M	
208 Monogram	7-702	20026	9005 Mono	85 Nalle	100	M-		M	M		
2027 Drudden	7-725	20035	6763 Svartus	17 Rino	97					M	
7114 Gubben	7-740	20039	27 Gunde	791 Karat	97	M	M	M-	M	+	
1102 Fagott	7-739	20044	4 Totte av K.	155 Levi	101	M	M	M+	M		
4175 Triss	7-778	20073	178 Terrin	708 Bill					M		
2087 Boss	7-781	20075	6 Hoss	786 Maro	M-	M	K	M	+	M	
135 Stig	7-795	20110	44 Fagerman	708 Bill					M		
1202 Rist	7-805	20124	1159 Elon	41 Duvolen	M+	M		M+	M	M	
7230 Don-Juan	7-806	20125	41 Lyster	1088 Flimmer	M	M	K	M+	M	M	Norm mot små
550 Fridolf	7-808	20126	57 Filur	157 Lirken							
2192 Ris-Otto	7-816	20139	43 Rise	17 Rino				M	M	M	Norm mot små
143 Frej	7-827	20150	6738 Mast	157 Lirken							
7312 Fisse	7-834	20152	6780 Mise	41 Duvolen							

Aktuella semintjurar från Svensk Avel

Till gängliga och godkända fjällrastjurar från Svensk Avel.

Nu har vi gjort en ny lista över Svensk Avels tjurar som är avkommebedömda. Här har vi tagit med all den viktigaste datan om tjurarna.

Namn:	Gr:	Kodnr:	Stamb.	Far:	Mf:	Min	Mjolk	F%	P%	Dotter fert.	Kf	Kmf	Mast-res	Övr. sjukd.	Ö-tal	Kropp	Ben	Juwer	Spen-längd	Lynne	Mjolk-barhet	Tjur-index
6769 Delta	1	6-6769	96769	38 Desing	786 Maro	98	101	95	96	113	108	101	96	85	101	86	89	97	93	107	116	-5
6840 Gunde	1	3-6840	96840	739 Gute	165 Leo	92	87	110	106	94	111	87	101	95	99	106	94	104	97	100	100	-10
6742 Harg	2	6-6742	96742	729 Homeros	726 Basker	101	98	103	103	94	110	77	107	99	83	94	100	104	112	97	97	3
6746 Hompest	2	6-6746	96746	940 Hompen	726 Basker	100	102	94	98	101	90	97	105	81	101	97	79	121	94	94	109	-1
6759 Bam	2	6-6759	96759	943 Bass	786 Maro	98	101	96	97	89	102	96	110	114	100	95	79	100	86	89	114	-7
6787Laro	2	6-6787	96787	6715 Lage	786 Maro	102	98	108	104	117	107	112	103	90	108	89	107	97	95	105	97	8
6837 Bamse	2	3-6837	96837	6759 Bam	940 Homp.	97	98	101	97	92	95	101	106	100	92	92	94	100	91	89	116	-8
6838 Lars	2	3-6838	96838	6787 Laro	6748 Bör	95	92	108	104	114	105	113	108	103	105	88	105	102	101	102	95	2
6839 Hadar	2	3-6839	96839	6742 Harg	6759 Bam	108	105	102	103	95	100	91	97	96	86	97	97	104	106	92	97	6
6738 Mast	3	6-6738	86738	786 Maro	723 Figer	94	92	104	102	105	103	80	108	103	101	86	102	108	86	100	97	-9
6777 Makro	3	6-6777	96777	6724 Mikro	786 Maro	105	105	96	100	99	91	109	90	112	98	103	84	102	112	94	90	4
6780 Mise	3	6-6780	96780	6724 Mikro	786 Maro	106	104	98	102	97	87	121	90	90	94	106	110	86	95	107	90	0

Ungtjurar och väntetjurar från Svensk Avel

Den här lista utgörs av de nya ungtjurarna som vi rekommenderar att ni använder i så stor utsträckning som möjligt. Väntetjurarna är de tjurar som gått ut i tillräckligt stort antal doser (ca 500 st) och som i väntan på sin avkommeprövning är så kallade väntetjurar.

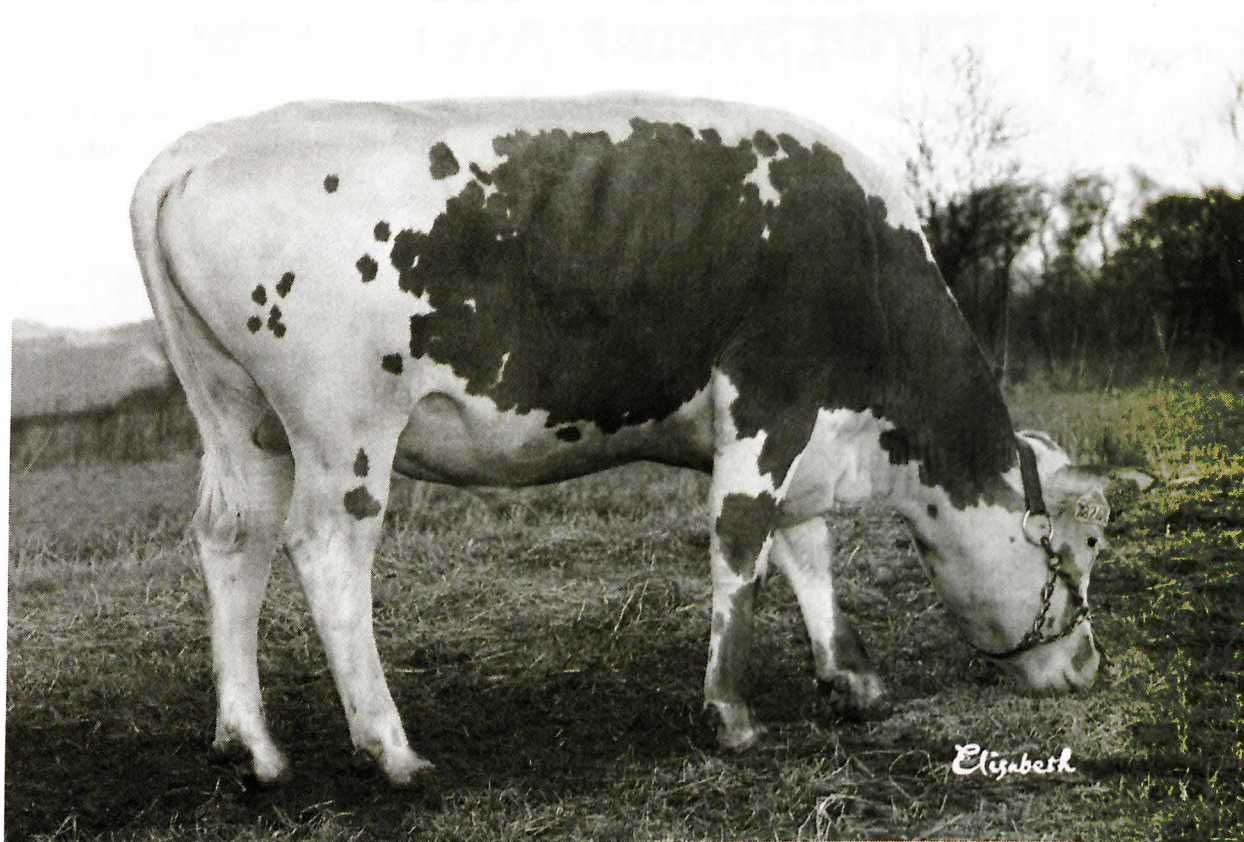
Namn:	Grupp:	Kod nr:	Stb nr:	Far:	Mf:
Ungtjurar					
6854 Josef	2	3-6854	Sv Fj 96854	6758 Bula	6746 Hompest
6856 Fred	2	3-6856	Sv Fj 96856	6787 Laro	6758 Bula
6858 Rille	2	3-6858	Sv Fj 96858	147 Riss	164 Lim
6860 From	2	3-6860	Sv Fj 96860	6765 Homa	6742 Harg
6861 Dacke	2	3-6861	Sv Fj 96861	6715 Lage	53 Gulldus
6862 Baltazar	2	3-6862	Sv Fj 96862	6702 Bazar	234 Sprint
Väntetjurar					
6847 Lewis	1	3-6847	SKB 96847	46 Lester	161 Smille
6851 Gus	1	3-6851	Sv Fj 96851	6840 Gunde	161 Smille
6801 Bude	2	3-6801	SKB 96801	6758 Bula	6768 Deger
6841 Hasse	2	3-6841	SKB 96841	6742 Harg	940 Hompen
6845 Baba	2	3-6845	SKB 96845	6759 Bam	729 Homeros
6848 Birk	3	3-6848	SKB 96848	708 Bill	41 Duvolet
6849 Aragorn	3	3-6849	SKB 96849	710 Agaton	6748 Bör
6850 Röde Orm	3	3-6850	SKB 96850	6777 Makro	41 Duvolet

407 Malin, mor till 6862 Baltazar, foto: Robert Nilsson

Ny ungtjur från Svensk Avel 6862 Baltazar

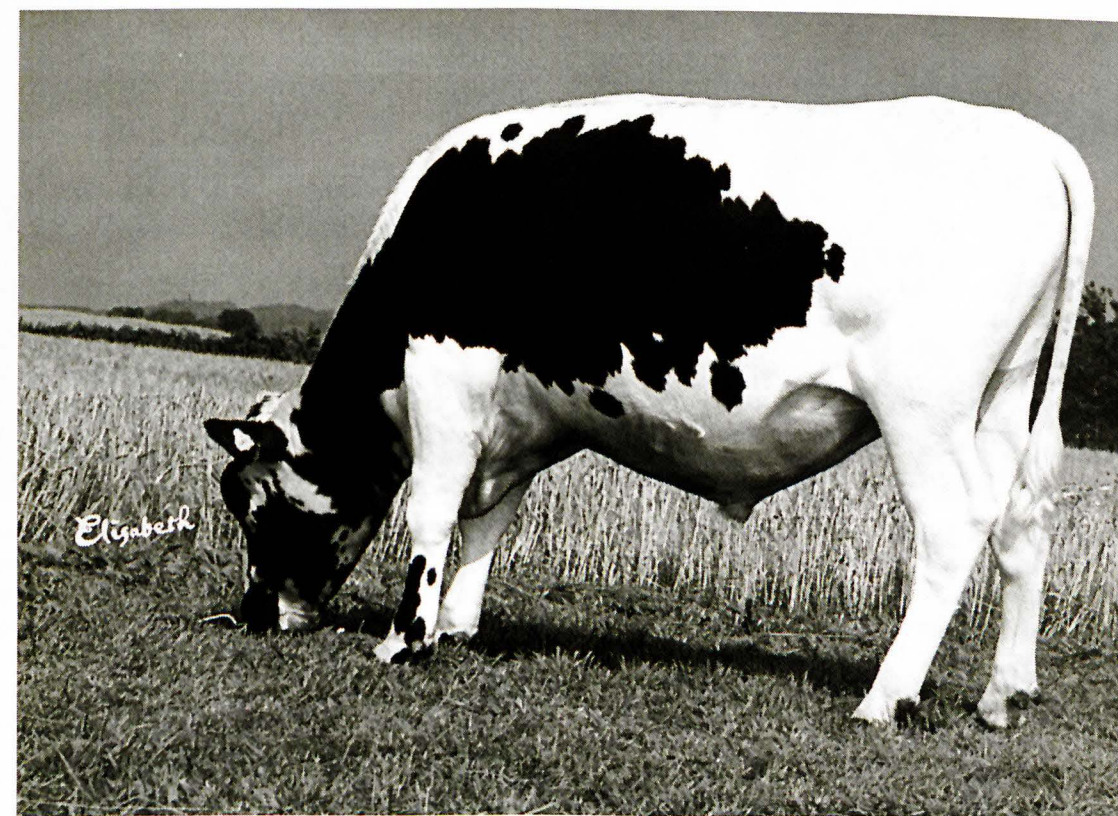
6862 Baltazar Sv Fj 96862, kod nr 3-6862, grupp 2. Foto: Elisabeth Theodorsson

Baltazar är en tjur med idel ädel mjölkhärstamning. På fädernet via 6702 Bazar som får ses som den bästa av 726 Baskers söner. På modernet så har vi till Bazar rasens absolut bästa ko 190 Öra SKB 8504 från Siw & Hans-Erik Nordström, Norrby, Tavelstj. Baltazars moderne är ur Malin-familjen hos Gustavsson i Görshorva där den helt klar är den mjölkstarkaste av kofamiljer. Modern 407 Malin som för övrigt är mor till rasens tredje högst

avkastande ko genom tiderna, har på 7 år mjölkat $7857X4,6X3,7 = 361,290$, rel tal 117, 113. Hon har en kalvningsintervall på 11,7 i snitt samt 1,1 per inseminering. Sammanfattningsvis en långlivad mjölkstark ko med en god fertilitet. Kolinjen härstammar från Dalarna via Vega Selin, Vimmerby till Joachim Gustavsson, Görshorva, Mjölby där Baltazar är född.

Mor: 407 Malin Sv Fj 25109 f.971221	MM: 374 Malin	MMM: 46 Malin
	MF: 234 Sprint Sv Fj 20024	MMF: 6715 Lage SKB 86715 MFM: 473 Springlin SKB 8638 MFF: 302 Misse SKB 6584
Far: 6702 Bazar SKB 86702	FM: 190 Öra SKB 8504	FMM: 156 Örgull SKB 8508 FMF: 708 Bill SKB 76708
	FF: 726 Basker SKB 76726	FFM: 375 Beata SKB 8395 FFF: 6 Faqer SKB 6577

Ny avkommebedömd tjur 6839 Hadar

6839 Hadar SKB 96839 Kod nr: 3-6839 Grupp 2

Foto: Elisabeth Theodorsson

Hadar är den av de senaste avkommeprövade tjurarna som fått ett positivt tjurindex. Senast det begav sig var det 6787 Laro som blev en plustjur. 6839 Hadars stora plus är produktion på 108, han sänker inte halterna en lätt plusvariant där, 104 på

juver även här en plusvariant. I övrigt ligger han runt 100 på hälsoegenskaper eller strax under. Det han ligger ordentligt minus på är kalvning mf 91 och överlevnadstal 86. Hadar är född hos Mårten Dahlberg, Mariebergs gård, Bjärträ.

Mor: 41 Grina Sv Fj 25071 f.950712	MM: 200 Grilla	MMM: 146 Grilla MMF: 6746 Hompest SKB 96746
	MF: 6759 Bam SKB 96759	MFM: 168 Glatma SKB 8571 MFF: 943 Bass SKB 86943
Far: 6742 Harg SKB 86742	FM: 2 Nanna SKB 8537	FMM: 276 Nanna FMF: 726 Basker SKB 76726
	FF: 729 Homeros SKB 76729	FFM: 32 Hola SKB 8399 FFF: 61 Dragos SKB 6592

Grupp med fjällnära djur på Lillhärjäbygget, foto Lars-Olof Hallberg, Småländska Naturbilder

Husdjursgenetik contra populationsgenetik!

På senare tid har jag några gånger stött på åsikten att husdjursgenetiken är något som katten släpat in och att vi som arbetar med att bevara hotade raser ska vara försiktiga med att "ge oss i husdjursgenetikernas våld"! Som en god motkraft hålls då ofta fram populationsgenetiken och dess företrädare populationsgenetikerna. Kanhända att fler medlemmar stött på dessa påståenden och undrat över skillnaden på dom så jag tänkte i all enkelhet ge mig på att om än amatörmässigt men dock försöka förklara skillnaden.

Lite grunder att stå på

All naturlig utveckling bland olika djurarter likaväl som allt avelsarbete inom husdjurspopulationer bygger på att det finns en genetisk variation. Utan den genetiska variationen finns ingen möjlighet att förändra materialet åt något håll. När det gäller den naturliga utvecklingen/anpassningen så är den ju en oftast långsam och utdragen process som tar hundratals/tusentals år för att klyva ut olika populationer från samma art, och bilda det vi i vardagligt tal kallar olika raser.

Får utvecklingen pågå nog länge kan nya arter klyvas ut men då är tidsperspektivet oftast oöverblickbart för oss människor, det blir så lång tidsrymd att det blir lätt lite abstrakt att sätta år på den. Vi pratar nog ändå i termer av minst tiotusentals år och att vi får lämpliga spontant uppkomna muta-

tioner som är funktionella och ger en fördel för individen i fråga. Avel inom en population bygger då enkelt uttryckt på att ta vara på den tillgängliga variationen dokumentera den och utifrån det be- driva ett urval för att styra rasen/populationen åt ett visst håll. Som regel är detta vägval motiverat av ekonomiska förutsättningar i det samhälle man verkar. Ta till exempel höjningen av fetthalten i mjölken hos västvärldens mjölkkor som ett tydligt exempel på ett avelsmål dikterat av att det fanns ett värde på mjölkfettet.

Genetisk variation

Det finns några olika processer som styr den genetiska variationen inom en ras/population

Selektion

Selektion är det som vi baserar allt avelsarbete på. Vi försöker att reducera antalet negativa gener och maximera antalet positiva gener utifrån ett avelsmål. Ju fler parametrar man har i avelsmålet desto mer komplext blir det. Selektionen är i sig neutral men kan beroende på hur den utförs vara negativ eller positiv för en populations överlevnad på sikt.

Migration

Migration beskriver utbyte av gener mellan olika populationer av samma art. Man kan väl säga att SKB-aveln är ett tydligt exempel på migrationsavel med ett stort antal raser som använts som tjurfäder i

populationen. Migrationen kan slumpmässigt förekomma även i naturen, nuförtiden knappast på nötkreatur men som exempel kan väl nämnas unga ryska vargar som söker sig till nya områden och en del av dom hamnar i den skandinaviska varg populationen.

Mutation

Mutationer är det verktyg som naturen har för att radikalt ändra i genmassan hos oss levande varelser eller rättare sagt på våran avkommas genmassa. Mutationer är ovanliga, helt slumpmässiga och i de flesta fall negativa och försvinner då med den individ som blev "muterad". I vissa fall så fungerar mutationen och ger en fördel för avkomman och den muterade genen kommer in i populationen. Även om det låter radikalt så är mutationer ett relativt långsamt sätt att "tillverka nya djur på".

Genetisk drift

Genetisk drift är den förändring av genmassan som sker i en liten population vid en ökad inavelsgrad. Vanliga tecken på genetisk drift är minskad storlek och försämrad fruktsamhet. Alla allmogekoraser är bra exempel på populationer som är utsatta för en genetisk drift beroende på en allt ökande inavelsgrad inom populationen. Inom fjällrasen så är det den fjällnära populationen som löper risk för genetisk drift. Eftersom genetisk drift är lite lurig på så sätt att den är beroende på slumpen och att man inte alltid kan se den förrän djuret i fråga blivit vuxet så kan det vara en förödande faktor som gör att man tappat en viktig egenskap utan att veta om det förrän det i värsta fall är för sent att reparera.

Vad är då skillnaden mellan husdjursgenetik och populationsgenetik

Ja enkelt uttryckt utifrån en lekman perspektiv så arbetar en husdjursgenetiker på att tillvarata en ras potential ur produktionssynpunkt, och att den vägen anpassa den till de förutsättningar som gäller för en överblickbar framtid. Man kan väl säga utan att påstå för mycket att om man är extrem i sitt avelsarbete som husdjursgenetiker så kan man "nischas in" en ras så hårt att det är tveksamt om den kommer att fungera i en annan miljö än den nuvarande. Man kan alltså avla ner den genetiska variationen så mycket för att nå ett visst avelsmål att det kan vara svårt att inom den populationen sen hitta anlag för att klara ett radikalt annorlunda avelsmål. Jag vill inte påstå att vi stött på det fenomenet ännu på kreatursavels område men man kan ju undra över vilken plats som ska finnas i framtiden för holsteinrasen när man ska göra biodiesel av sojan.

Populationsgenetikerna är helt inriktade på att lägga upp en avel i små populationer så att inavelsgraden kan hållas på lägsta möjliga nivå. Man har heller ingen som helst tanke på att förädla eller förändra populationen man jobbar med och det är där som

den största skillnaden finns mellan populationsgenetikern och husdjursgenetikern.

Men är det egentligen någon större skillnad?

För en lekman kan det synas som om skillnaden mellan husdjursgenetik och populationsgenetik är lite grand som den mellan "andras ungar och mina barn", alltså egentligen inte så stor utan bara beroende på vilken planhalva man står.

För genetikens grunder är likadana för båda två, det är inte så att inavelsprocenten beräknas på olika sätt beroende på vilket lag man tillhör. Det är bara det att den ena har betalt för att värna produktion och den andra för att bevara en population. Att som jag hört företrädare för bevarandeavel säga att husdjursgenetikerna är den största faran för bevarandeaveln är en grov och felaktig förenkling.

Självklart är det så att om man har en liten population att starta med som till exempel Vänekon med bara 2 tjurar och 9 kor så förstår vilken husdjursgenetiker som helst att om man ska bilda en ras av ett så litet material så kommer det aldrig att gå att göra nåt nämnvärt urval i den populationen. Genmassan är helt enkelt för liten. För en populationsgenetiker kan det istället vara en utmaning att försöka lägga upp en avel som minimerar det genetiska tappet och bevarar mesta möjliga variation. Men ingen genetiker i världen oavsett vad dom kallas kan troliga bort faktumet att en så liten grundpopulation är utsatt för en genetisk drift som gör att man tappar genetisk variation, och att inavelsgraden ökar år från år.

Att påstå att husdjursgenetiker som grupp betraktat är en fara för bevarandeaveln är snudd på enfaldigt för det finns gott om sådana som kan tänka själv och som kan ha en annan utgångspunkt i sitt arbete än vanlig konventionell husdjuravel med avkommebedömning på tjurarna.

Största faran för bevarandeaveln

Jag anser för närvarande utifrån det jag läst mig till och fått höra att den största faran för bevarandeaveln inom våra små kreaturspopulationer inte är husdjursgenetikerna utan den genetiska driften. Den genetiska driften är farlig av den anledningen att flera av de små kopopulationerna bevaras i huvudsak iform av dikobesättningar. Det är nu bara så att dagens koraser inte skapats via dikobesättningar utan selekterats fram genom århundraden av mjölkande.

Innan modern husdjuravel tog över aveln så var det ett kontinuerligt urval av djur som fungerade i relationen till människan på så sätt att kon skulle ha ett vettigt lynne så att hon gick att mjölka in. Det skulle finnas någon sorts relation mellan den mängd foder som man med stor uppoffring skördat och den mängd mjölk/smör som man fick tillbaka. Den mjölk

man fick skulle vara av sån beskaffenhet att den var god att konsumera, alla som smakat mjölk från enskilda kor vet att det faktiskt är skillnad på hur mjölken smakar från olika kor. Dessutom skulle kon vara frisk och fertil. Skygga, osociala, uppenbart lågproducerande, veka, eller på annat sätt besvärsliga kor sållades ut vartefter

Nå var i ligger då faran?

Jo jag menar att om man ska bevara en liten mjölkkoras så är det av absolut största vikt att man använder den på ett så ursprungligt sätt som det bara går och i det ingår definitivt mjölkning. Att tro att man bevarar den fjällnära typen av djur som danats av den hårdaste miljö som nötkreatur bestått i Sverige genom att inte använda dom som man gjorde förr och genom att flytta dom till en miljö helt avvikande från den som danat dom ja den tron är nästan religiös i sin förtröstan.

Lägger man därtill ett resonemang om att inavel inte är farligt så har dumheten kommit till byn för att travestera den gamla visan

Jag menar att det inte spelar någon roll vilken populationsgenetiker som än gör upp avelsplanen för den populationen, det är skillnad mellan en koras och mellan hotade vilda arter. Ska en koras ha kvar sitt värde för framtiden så måste den användas på ett liknande sätt annars kan man inte veta om man har de bevaransvärda anlagen kvar. Det är inte frågan om att bevara snöleoparder i hägn eller att föda upp vitryggade hackspettar för utsättning. Alltså djur som aldrig påverkats av människan eller levit i symbios med henne. När det gäller mjölkkoraser (och betänk här att i Sverige har det inte funnits några andra koraser i historisk tid) så är det samspelet mellan människa och djur och nyttjandet av det djuret kan producera som format rasen, finns inte det så finns snart inte rasen så enkelt är det tyvärr!

Skulle miljön och skötseln inte spela någon roll så skulle vi kunna dela in Lojsta hed i några olika fallor och bevara alla Sveriges hästraser där i varsin fälla. Tänk vad praktiskt att kunna tro att vi bevarade dom genom att släppa dom fria och använda så många hingstar som möjligt och tro att storleken och körbarheten inte skulle påverkas på sikt. Att tro att vi om 50år kan gå in i det hägnet och ta fast en unghäst och börja köra in den och att den då var som vilken unghäst efter stambokförda föräldrar och att raserna skulle ha kvar sina särpräglade egenskaper och kynnen.

Att bevara gamla lantrashönsstammar i ett garage i en villaförort är en lysande idé, det spelar ju ingen som helst roll om dom djuren äter matrester eller korn där eller ute på landet. Får dom komma ut och dra mask spelar det väl dom ingen teater om dom gör det i en villaträdgård i Stockholm eller Kråkemåla. Deras naturliga beteende och det sätt

dom använts på är det samma. Att föda upp en mer extensiv grisras som Linderödssvinet är heller inget som till någon större del är beroende av vart det sker. Får dom böka ikring och ha sin lergrop och sitt bo så är dom nog lyckliga vart det än är. Fast i ärlighetens namn så är väl villaträdgården lite mer tveksam där om man fick nån gris på rymmen. Alla grannar kanske inte uppskattar en Linderödsgalt modell XL som bökar runt i rabatten.

Färraser som hållits extensivt är jag mer osäker på. Det här med olika ulltyper och vad man använt dessa till och hur dom hållits det går över mitt huvud, jag har aldrig varit engagerad i det här med stickning och vävning. Men jag förutsätter att det ändå är betydelsefullt att titta på vad man haft en viss fårras till och att försöka bedriva urval efter samma principer som dom gamla gjorde om man ska ha den kvar i ursprungligt skick.

Det vi alla måste vara vakna över är att om än det nu är frestande att anpassa bevarandeavveln till dagens EU-system där djuren är mest betydelsefulla som inhämtare av EU-stöd i olika former, så är det en helt förkastlig väg för framtiden.

Vi kan inte bevara mjölkkoraser enbart som dikoraser bara för att det passar så bra för att man slipper mjölka. Att höra en koägare beklaga de liter mjölk man får från kon för att man vet ju inte vart man ska göra av dom, ja det gör en ledsen i själ och hjärta. Det är ju just den förmågan att producera ett nyttigt livsmedel av biologiskt material som vi människor inte kan tillgodogöra oss som är själva vitsen med lantrasen.

Det är den egenskapen som ska göra att dessa raser har en plats i morgondagens resurssnåla lantbruk. Inse att dagens bidragssystem är en parentes i mänsklighetens historia och inget som vi kan räkna med för framtiden. Vänekor, Ringamålakor, Fjällkor, Rödkullor det må vara vilken ras som helst och hur många unika gener som helst har vi inte varit rädda om produktionsförmågan på dom så att den finns kvar för framtiden så kommer dom inte att spela någon som helst roll i morgondagens samhälle. Det enda jag med säkerhet tror mig veta är att med den befolkningsökning som är på jorden och med den åkerförstörelse som är så kommer inte folk om 30år att beklaga att en ko mjölkar för mycket på gräset i beteshagen. Därför måste den genetiska driften i små populationer tas på allvar så att vi inte tappat bort det som generationer av djurskötare ägnat sitt liv åt att ta fram.

Robert Nilsson

Ivan & Mona i Svanviken

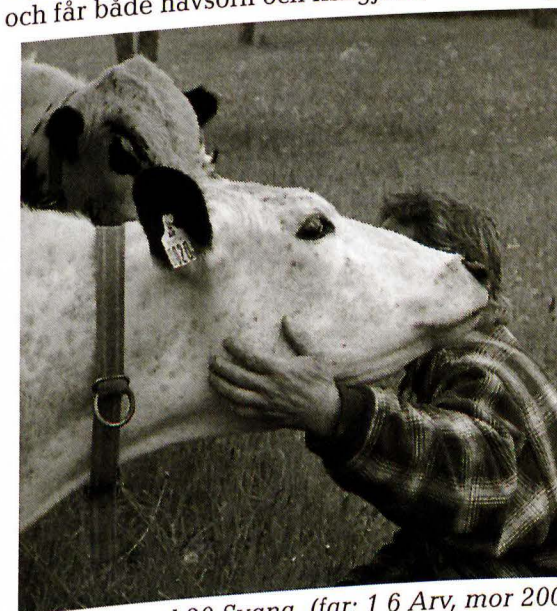
Ivan med kvigan 28 Strimma (far: 1 Lukas, mf: 201 Silver)

En grämulen majdag tog jag tåget till Enköping för att hälsa på hos Ivan Eriksson och Mona Loberg i Svanviken. Ivan mötte mig vid tåget och vi åkte c:a 3 mil innan vi var framme. Först fikade vi lite, sen blev det en promenad för att titta på djur och natur. Nere vid Mälarens strand stod en liten sjöbod och där hälsas man välkommen till Svanviken och Mona & Ivans Fisk! De har fiskförsäljning direkt vid bryggan, och i sjöboden där man ibland också kan köpa andra produkter från gården såsom saft, bröd eller ägg. Under sommaren kan även man boka lunch nere vid vattnet eller hyra en roddbåt i trä. m.m. Inne i sjöboden finns flera exemplar av uppstoppade djur, Mona jobbade tidigare som konservator men har lagt av med det för det är så mycket byråkrati med myndigheter när man håller på med sådant. Nu är det fisket som är grunden i företaget. De fiskar så gott som året runt, främst med nät men också med storryssjor, fisken säljs som sagt till kunder så nära dem som möjligt. De förädlar även fisken. Ivan jobbar också tidvis i skogen samt tillverkar stolp och bygger gårdsgårdar.

Här finns det även en flock med fjällnära djur, en ardenner och en fjording, och några roslagsfår. Lagården byggde de själva 1982 och då kom den första fjällkon från Hälsingland. De första fjällnära kom 1996-97 från Elisabeth Andersson. Ivan såg fjällkor på en resa med sina föräldrar och fastnade för dem, de är också mycket lämpade för det slags bete som finns runt gården och på öarna i Mälaren. Nu finns här 5 vuxna kor med kalvar, en kviga och tjuren 1 Lukas (som ni kan läsa mer om på sid.19). De hålls som hushållskor och mjölkas för husbehov. Vi går till hagen och hälsar på djuren, de är naturligtvis

nyfikna och kommer genast fram för att hälsa. Jag får många fina bilder på dem. På ett ställe i hagen har Mona och Ivan satt ett extra staket runt ett ställe där det finns orkidéer och kungsängsliljor. Just den här dagen blommade ett flertal ängsnycklar här, (extra roligt för mig att få se eftersom jag blivit lite av orkidéefantiker på sista tiden.) När blomningen är över får korna beta här igen.

Nästa punkt på programmet blir en tur med båt ut till Bastlagnö, där går 19 Lilja med sin tjurkalv Lego efter 1 Lukas. Här finns det en liten stuga som man kan hyra. På en annan ö har Ivan röjt i skogen och försökt att återskapa markerna så som de såg ut innan det växte igen, här finns ett särskilt slags gräs som återkommit efter röjningen. På väg tillbaka med båten har vi tur och får både havsörn och fiskgjuse, en mäktig

Ivan kelar med 20 Svana (far: 1 6 Arv, mor 2008 Netta från Funäsdalen).

syn även om de var långt upp på himlen och bara blev små prickar på bilderna...

Vi går iland igen och nu är det dags för lunch, Mona har kommit hem från en tur i stan och jag får även träffa yngsta barnbarnet Leo.

Vi pratar mer om djur och natur och Ivan tycker att det är alldeles för mycket byråkrati involverat när man har djur, småbönder missgynnas hela tiden Han hoppas på att regeringen ska underlätta byråkratin för bönder och fiskare. Reglerna som finns nu är för sällskapsdjur och förhållandet blir ett helt annat än vad som var tänkt.

Gården drivs som ett naturhushåll och jord, djur, vatten och skog ger dem det som behövs. De odlar ekologiskt utan att vara anslutna till KRAV.

Ivan som är sammankallande i den Fjällnära kommittén söker kor med Klövsjöhärstamning som inte har Klöver i stamtavlan. Har ni någon sådan hör av er till Ivan. (se adress sid 4) Ni kan även läsa mer om den Fjällnära kommittén på sid 21.

17 Snöljus (far: 3 Billy, mor: 10 Gråna efter Piraten)

Jag tackar för besöket, båtturen och rundvandringen, det var en trevlig dag med perfekta förhållanden för fotografering.

Text & foto: Kristina Torén

1 Lukas, 17 Snöljus (far: 3 Billy, mf: Piraten) 35 Fram (1 Lukas - 201 Silver) och 23 Gullripa (201 Silver, mf Piraten)

1 Lukas hos Mona Loberg & Ivan Eriksson, Svanviken, foto: Kristina Torén

Hur vi fick tag i Fatmomakkekorna

Jag tror det var Kennet Djärf som tipsade om korna i Fatmomakke (det var även han, som kände till Biellojaurekorna och berättade om dem, så att de blev kvar.) I alla fall så visste jag bara att det fanns kor i byn uppe nära Marsfjället och att det var av den sort som vi kallar Fjällnära. Jag började nysta i vem som ägde dem. Det var så att 1994-95 gick vår yngste son på Samernas Folkhögskola i Jokkmokk, och där fanns en elev som hette Roger Jonsson och var från Fatmomakke. Fredrik (vår son) frågade den killen om korna och han talade då om att ägarna hette Aina och Henry Fjällström, men att de hade ingen telefon, utan man fick ringa till en släkting. Då ringde jag och Aina lät meddela att jag skulle skriva vad jag ville, och det gjorde jag. Det var sedan meningen att Robert Nilsson och undertecknad skulle åka dit i maj -95, så blev det inte, vi fick inte komma, det fick vi respektera. Patrik Gyllenhammar, vår dåvarande ordförande skrev också ett brev till dem och berättade att vi var intresserade av dessa kor, vet ej om han fick svar, tror inte det. Göran Ceder var i Fatmomakke på vårvintern men fick inte se korna.

Därefter går det några år och helt plötsligt ringer Aina från Fatmomakke och undrar om vi fortfarande är intresserade av korna för Henry har blivit "lite ofärdig" som hon sa. Detta var ju toppen, men djuren kostar pengar och skall hämtas i jag tror det var oktober och det lät som bråttom.

Det blev så att Göran Lundström och Peter Bergman från Lövvånger, som bor något så när lägligt till hämtade korna och Robert Nilsson var med och sponsrade en del. Det var två kor och det fanns även en tjur men den fick ingen köpa.

Korna påminde till det yttre mycket om Biellojaurekorna. Fatima I och Fatima II som korna kallades blev dräktiga till slut, Göran Lundström kan det bättre än jag, men det gick dåligt. en fick ett stenfoster och en blev mycket sjuk strax före kalvning, kalven dog. Summan av alltihop blev i allafall en kvigkalv och det är modern till den Fjällnära tjuren Lukas som samlades 2006.

På samma gård som korna kom ifrån fanns det också getter. Jag berättade detta för Erland Wadsten på Skansen som är aktiv i föreningen Allmogegeten. Vet ej om det var den vägen Mikael Ågren, Vidsele fick höra talas om dem. I allafall köpte han dem efter att Fjällströms sålt dem. Det är dessa getter som idag kallas "Lappgetter" Mikael Ågren sålde dem i sin tur, men har istället Fatmomakkekorna vilka han fick köpa. Vet ej om de finns kvar de har ej reproducerat sig, den ena kon har kastat en kalv, om det nu inte hänt ett mirakel, så blev det bara en kalv. Det här är såsom jag kommer ihåg händelseförloppet, det finns mer att berätta i detalj, det här är i korta drag.

Birgitta Karlsson

Minnesanteckningar från fjällnäramöte på Sjöggestads motell, utanför Mantorp den 24 mars 2007.

Håkan började med att hälsa alla välkomna, och redogjorde för bakgrunden till mötet. Sedan fick deltagarna göra en lista över vad som gör den fjällnära kon unik:

- "relativt oförädlad"
- individuella
- oöm, tålig
- bra foderomvandlare, lättfödd
- låg avkastning, bra hushållsko
- lätta kalvningar
- friska
- bra natur-, skogsbetare
- fäbodvänliga, små
- terränggående
- bra ben och klövar

Sedan tog Robert vid och pratade om fjällrasens historia, ursprung och släktskap med andra raser. Fjällnära kor idag väger ca >400 kg, norrländska kor vägde vid sekelskiftet 1900 180-250 kg. Kantanen konstaterar att de fjällnära djuren är en gren av fjällrasen, inte dess ursprung som man tidigare trott. Alla fjällnära djur idag går härstammingsmässigt, tillbaka till stamboken, 1930 tal. Detta beror på tjurbesiktningslagen, som innebar att man måste använda tjur efter stambokförd far. Detta innebar att tjur kunde säljas till byar och bygder utan tjurforeningar och organiserat avelsarbete efter anmälan till hushållningssällskapet, som hjälpte till att förmedla dessa. Troligen är det så man kan förklara ovanstående konstaterande.

Angående bevarande av värdefulla gener, så har helsyskon 25% identiska gener, nästa led har under 10%, och efter ytterligare några led så vet man inte vad man har kvar om man inte selekterar! Den enda genbank vi har är den frysta sperma som finns och ev. embryon. Viktigt att använda så många handjur som möjligt, ha ett så allsidigt avelsmål som möjligt, selektera försiktigt med låga, men dock, krav och en jämn könsfördelning. Robert understryker att hypoplasiproblemet ej får glömmas bort.

Efter lunch berättar Ivan om den fjällnära kommittén, hur den är sammansatt och arbetar, om samarbetet med SLU och om registret som är under uppbyggnad. Sedan följer en diskussion enligt följande:

Hur många fjällnära djur finns det? Ingen vet exakt, men det används ca 20 tjurar per år. Det är viktigt att vi får till ett fungerande register och att alla rapporterar in uppgifter dit. Hur ska de fjällnära kunna skiljas från de vanliga fjällkorna? Kanske med en särskild märkning på raskoden? Har en egen nummerserie i stamboken idag. Det finns idag ett fungerande register som är utmärkt, genbanksregistret, använd det! Härstammingskontrollen är lika bra, den är även ett krav för att få stödet.

Föreslogs att starta en genbank med en förening som registerförande organ, istället för Svensk Mjolk, med en egen raskod, där alla djur tas med i registret och när en kalv föds som har sina föräldrar i registret, är den godkänd direkt. Härstammingskontrollen visar oss ej vilka andra register som vi kan använda som ett kontaktnät. Rödkulleföreningen är registerförande och deras härstammingsbevis stämmer bättre än Svensk Mjölks!

Härstammingskontrollen blir dyrt om man har få djur, man tappar djur i kontroll! Mutro stödet finns, det är utformat så man får en viss summa för Besättningen och en summa per djur.

Det finns ett särskilt stöd att söka om man är registerförande förening. Man kan använda hemsidan för att skapa kontakter mellan de fjällnära djurägarna. Viktigt att vara med i kokontroll, att mjölka sin djur.

Det finns i dag 23 olika genbanker, det är bara fjällkon som inte har en, varför? Man kan tappa egenskaper med inavel som man ej vet att man tappar, men även förstärka defekter, t.ex. hypoplasia.

Blanketten jättebra, hoppas alla svarar på den!!!!

Sedan tog Joachim över och vi diskuterade avel. Frågan var vilka kriterier skall vi ställa på en tjurmoder, följande tyckte man:

- Hon ska vara stambokförd
- Hypoplasifri
- Rätt härstamning
- Terränggående
- Frisk, lättfödd
- Gott lynne
- Uthållig laktationskurva
- Kappakasein B
- Bra moderdjur

Spelar blandningen mellan besättningar någon roll, är det viktigt med rena Lillhärjåtjurar osv? Vill ha så rena tjurar som möjligt, minst 75%. Tjurar efter de gamla stamkorna i första hand till samling.

Vill ha en lista över de gamla stamkorna för att kunna göra lämpliga parningar.

Man efterfrågar en särskild livdjursförmedling för de fjällnära, eventuellt en kontaktman, i tidningen. För övrigt kom det en begäran om att göra ett DNA prov för att kontrollera vem som är far till Jaure, samt att man efterfrågar en lista över besättningar som kan ta emot kor för betäckning. Därefter tackade Håkan för, som han tyckte, en bra dag med givande diskussioner och frågade om deltagarna tyckte likadant, och det gjorde de!!!

Antecknat av Robert Eklundh

Fjällnära kommittén

Ivan Eriksson (s. k.)
Torsvi Svanviken
745 99 Enköping
tel: 0171-830 35

Martina Bremer
Österskog 4596
386 94 Färjestaden
tel: 0485-373 45

Tove Undin
Stöpafors 473
686 93 Sunne
tel: 0565-921 92

Lars-Göran Lindgren
Velinga Sjogerdal 2
522 92 Tidaholm
tel: 0502-221 11

Man behöver inte vara medlem i Svensk Fjällrasvel för att man har fjällnära kor men det är bra att vara med i Svensk Mjolk, kokontroll och härstammingskontroll det kostar 1500:- i inträde och sedan 750:-/år.

Fjällnära kon 13 Lillros (far: 27 Dante, mor 100 Sköna från Klövssjö) Hos Ivan Eriksson & Mona Loberg Svanviken, Enköping. Foto: K. T.

Diplom för hög livstidsavkastning!

Svensk fjällrasavel vill försöka stimulera och sporra medlemmarna att vara rädda om och sträva mot hållbara kor, varför vi beslutat att inrätta en serie diplom för hög livstidsavkastning. Det blir tre olika diplom för tre olika nivåer på avkastning:

Diplom C - Kon ska ha mjölkat sammanlagt 3500 kg smörfett och protein.

Diplom B - Kon ska ha mjölkat sammanlagt 5000 kg smörfett och protein.

Diplom A - Kon ska ha mjölkat sammanlagt 6500 kg smörfett och protein.

Diplom C motsvarar ungefär det diplom som delas ut inom SKB-rasen för en livstidsproduktion på 2000 kg smörfett. Det är alltså en ganska måttligt nivå men ändå erkänningsvärd. Nu finns det ju kor som lyckas producera mer än 3500 kg smf + protein och till och med mycket mer än så. Därför har vi både B- och A-diplomen som säkert inte ofta blir utdelade men som är väldigt väl motiverade de gånger det blir av. Idag finns ju kor i livet som uppnått både B- och A-nivån och det känns viktigt att få ge ett speciellt erkännande till de djurägare som lyckats nå ända dit.

För att vara berättigade till diplomerna finns det några punkter som ska vara uppfyllda:

- Djurägaren ska vara medlem i Svensk Fjällrasavel.
- Kon ska ha varit berättigad till Mutro-stöd för Fjällras,
- Kon ska naturligtvis varit ansluten till kokontrollen.

Anmäl kon nu!

När ovanstående kriterier är uppfyllda så meddelar djurägaren till Svensk Fjällrasavel när kon gått till slakt och fullständig livstidsproduktion finns. Diplomet utdelas på föreningens stämma eller skickas till djurägaren om denne är förhindrad att närvara vid stämman. OBS! Du som har en ko som uppfyller ovanstående ombedes att redan nu höra av Dig till föreningens expedition c/o Kristina Torén. Se adress på sid 4. Diplomen kommer att delas ut på stämman i sommar.

Livdjursförmedling

Information

Hej alla kovänner!

Om jag inte svarar på telefontiden så lämna alltid ett meddelande så hör jag av mig så fort det går. Vi har också förmedling på vår hemsida: www.fjallko.se Där får ni annonsera själva

Mårten

Livdjursförmedlare:
Mårten Dahlberg
Tel: 0612-532 67
Fax: 0612-531 07
Telefontid: Måndagar 12-13.00

Amkobesättning
ett 20-tal djur, säljes alla eller enstaka.
Gunilla & Ingvar Idestrom
tel: 0321-331 10

Stutar till salu
Tomas Hägmark
tel: 033-26 04 68

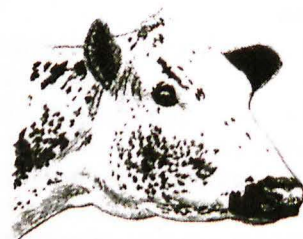
Köpes:

Mjölkkor eller kvigor
Christian Dohber
tel: 0325-510 10

Till salu:

2 st kvigkalvar och en 1-årig kviga hos
Nancy Alm
tel: 0251-500 75

9 mån tjur, far: 2 Gusten, mf: 181 Idear
Maria Brunér
tel: 0383-980 14, 073-350 98 34

Grupp med fjällnära djur, 1 Lukas, 28 Strimma (far: 1 Lukas, mf: 201 Silver), 17 Snöljus (far: 3 Billy, mf: Piraten) och 23 Gullripa (far: 201 Silver, mf Piraten) hos Ivan Eriksson & Mona Loberg, Svanviken, Enköping, foto Kristina Torén

Mer bilder från Svanviken

Fjällnära kon 19 Lilja (far:3 Billy mf: 27 Dante) med sin tjurkalv 31 Lego efter 1 Lukas hos Ivan Eriksson och Mona Loberg, Svanviken Enköping. Foto: Kristina Torén

Orkidéen ängsnycklar som blommade i Svanviken i slutet av maj. Foto: Kristina Torén

Föreningsbrev B-post

Porto betalt

Avs: Svensk Fjällrasavel
c/o Kristina Torén
Stagneliusvägen 23 VI
112 59 Stockholm

Bild från Bastlagnö i Mälaren

Annorlunda färg på fjällnära tjurkalven 31 Lego (far: 1 Lukas mf: 3 Billy)
hos Mona Loberg och Ivan Eriksson, Svanviken, Enköping. Foto: Kristina Torén